

PM 2008:150 RVII (Dnr 326-952/2008)

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (Ds 2008:23)

Remiss från Socialdepartementet

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande
Som svar på remissen överlämnas och återopas vad som anförs i denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Ulf Kristersson anför följande.

Ärendet

Socialdepartementet har remitterat promemorian FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, Ds 2008:23 till Stockholms stad för yttrande. I promemorian föreslås att Sverige ska tillträda FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Konventionen antogs av FN:s generalförsamling den 13 december 2006 och undertecknades av bl.a. Sverige när den öppnades för undertecknande den 30 mars 2007. Vidare föreslås att Sverige ska tillträda ett fakultativt (frivilligt) protokoll som ger den enskilde möjligheten att överklaga till en övervakningskommitté om hans eller hennes rättigheter anses kränkta.

Den nya konventionen tillhör de centrala konventionerna om mänskliga rättigheter, men den skapar inte i sig några nya rättigheter utan har till syfte att undanröja hinder för personer med funktionsnedsättning att ha rätt till sina mänskliga rättigheter.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialtjänstnämnden, äldrenämnden, kommunstyrelsens handikappråd samt till stadsdelsnämnderna Bromma, Hägersten-Liljeholmen och Kungsholmen.

Stadsledningskontoret anser att FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar är ett viktigt steg för att stärka rätten till ett självständigt och jämlikt liv för personer med funktionsnedsättningar.

Socialtjänstnämnden stöder till fullo utredarens förslag att Sverige dels ska ratificera konventionen, dels godkänna det fakultativa protokollet till FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Äldrenämnden ser positivt på att Sverige godkänner det fakultativa protokollet. Möjligheten att anföra klagomål gentemot Sverige inför kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning kommer ytterligare att stärka rättsäkerheten för den enskilde medborgaren.

Kommunstyrelsens handikappråd välkomnar att den efterlängtade konventionen äntligen har antagits av FN:s generalförsamling och att Sverige, som har varit starkt pådrivande för att få den till stånd, också har undertecknat den.

Bromma stadsdelsförvaltning ställer sig positiv till att Sverige ska tillträda FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och att Handisam svarar för uppgiften att främja och skydda genomförandet av konventionen.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd anser det självklart att Sverige ska tillträda konventionen och det fakultativa protokollet så att de kan tjäna som riktlinjer för hur personer med funktionsnedsättning ska få ett delaktigt och jämlikt liv. Nämnden tillstyrker också förslagen om att tillsätta en utredning om vilken eller vilka instanser som ska ansvara för genomförandet av konventionen och om att Handisam tillsvidare ska ha det ansvaret.

Kungsholmens stadsdelsnämnd delar promemorians huvudsakliga slutsatser t.ex. att det återstår en del att göra i det handikappolitiska arbetet innan Sverige på alla punkter kan anses uppfylla de åtaganden och krav som konventionen innebär och att konventionen kommer att kunna utgöra ett viktigt måldokument i det fortsatta handikappolitiska arbetet i Sverige.

Mina synpunkter

Jag delar stadsledningskontorets bedömning att det inte finns några hinder mot att godkänna konventionen och det fakultativa protokollet samt att detta kan ske utan lagändringar, men godkännande bör göras av riksdagen.

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning är ett viktigt steg för att stärka rätten till ett självständigt och jämlikt liv för alla människor som lever med någon form av funktionsnedsättning.

I Stockholm är det stadens handikappolitiska program som är ett viktigt instrument för verksamhetsplaneringen och programmets vägledande principer. Programmet utgår från FN:s standardregler, nationella handlingsplanen och lagstiftning stämmer väl överens med konventionens principer.

Att Sverige anser sig kunna godkänna konventionen innebär emellertid inte att vi per automatik lever upp till innehållet fullt ut. Inom vissa områden har Sverige mycket kvar att göra. Ett planmässigt arbete med tydliga krav, tidplaner och uppföljning behöver bedrivas på alla nivåer inom så väl offentlig som privat sektor under åtskilliga år framöver.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande
Som svar på remissen överlämnas och återopas vad som anförs i denna promemoria.

Stockholm den 12 juni 2008

ULF KRISTERSSON

Bilaga

1. Reservationer m.m.
2. Huvudsakligt innehåll i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (Ds 2008:23) återfinns i sin helhet under <http://www.regeringen.se/sb/d/126/a/136/action/search/type/simple?query=ds+2008%3A23>)

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet *Carin Jämtin* (s) enligt följande.

Vi ser fram emot implementeringen av den nya FN-konventionen i stadens arbete och delar de synpunkter som har kommit från Kommunstyrelsens handikappråd om vikten av snabba förbättringar inom främst den fysiska miljöns tillgänglighet, utbildningen och arbetsmarknaden.

Självfallet ska innehållet i den nya FN-konventionen beaktas när staden reviderar sitt handikappolitiska program. Däremot tar vi avstånd från den onödiga partipolitisering av frågan som stadsledningskontoret aviserar i sin hänvisning till den borgerliga Vision 2030.

Det är också viktigt att vi politiker, framför allt den borgerliga majoriteten, tar åt oss av den kritik som framförs av handikapprörelsen när det till exempel gäller att förbättra kvaliteten i insatserna. För att nå upp till FN:s artikel 19 ”rätten att leva självständigt och att delta i samhället”, måste mer hända inom området. Istället för att bygga ut, sker nedskärningar vilket är allvarligt och en trend som den sittande majoriteten måste ändra på.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av *Tomas Rudin, Malte Sigemalm* och *Mirja Rähä Järvinen* (alla s) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (s) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Socialdepartementet har remitterat FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, Ds 2008:23 till Stockholms stad för yttrande. I promemorian föreslås att Sverige ska tillträda FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Konventionen antogs av FN:s generalförsamling den 13 december 2006 och undertecknades av bl.a. Sverige när den öppnades för undertecknande den 30 mars 2007. Vidare föreslås att Sverige ska tillträda ett fakultativt (frivilligt) protokoll som ger den enskilde möjligheten att överklaga till en övervakningskommitté om hans eller hennes rättigheter anses kränkta.

Den nya konventionen tillhör de centrala konventionerna om mänskliga rättigheter, men den skapar inte i sig några nya rättigheter utan har till syfte att undanröja hinder för personer med funktionsnedsättning att ha rätt till sina mänskliga rättigheter.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialtjänstnämnden, äldrenämnden, kommunstyrelsens handikappråd och stadsdelsnämnderna Bromma, Hägersten-Liljeholmen och Kungsholmen.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 19 maj 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser att FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar är ett viktigt steg för att stärka rätten till ett självständigt och jämlikt liv för personer med funktionsnedsättningar. Konventionen ställer tydliga krav inom en rad områden och berör många olika samhällsfunktioner. Den nya konventionen är en fortsättning på arbetet inom FN för att få till stånd internationella regler om funktionshindrade personers rätt till delaktighet och jämlikhet. Detta arbete resulterade 1993 i FN:s standardregler om delaktighet och jämlikhet för personer med funktionsnedsättning. Stockholms stads handikappolitiska program som antogs av kommunfullmäktige år 2004 bygger på FN:s standardregler och följer ambitionerna i den nationella handlingsplanen för handikappolitiken "Från patient till medborgare" (Prop. 1999/2000:79). I stadens handikappolitiska program tydliggörs att handikappfrågorna berör alla stadens verksamheter. Inriktningsmål för staden med siktet inställt på år 2010 är angivna och dessa bygger på stadens ambition att bli världens mest tillgängliga huvudstad år 2010. Målet är att i princip alla fysiska hinder ska vara eliminerade detta år.

En uppföljning av stadens handikappolitiska program har genomförts under år 2007 och kommunfullmäktige fattade beslut om ärendet i april 2008. Uppföljningen visar att såväl stadsdelsförvaltningarna, fackförvaltningarna, bolagen och handikapporganisationerna anser att det handikappolitiska programmet är väl genomarbetat och att det ställer stora krav på staden. När det gäller uppfattningen om måluppfyllelsen i programmet redovisas skillnader mellan stadens förvaltningar och handikapporganisationerna, skillnader som bland annat handlar om hur väl de handikappolitiska inriktningsmålen är integrerade i stadens ledningssystem. Det råder dock enighet mellan förvaltningar, bolag och handikapporganisationerna om att staden måste utarbeta gemensamma kriterier för bedömning av måluppfyllelsen i stadens handikappolitiska arbete.

Mot bakgrund av att FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsätt-

ning planeras ratificeras av Sveriges riksdag är det viktigt att stadens handikappolitiska program, vid nästa revidering, beaktar innehållet i den nya FN-konventionen. Mätbara mål för stadens handikappolitiska inriktning ska då anges och dessa ska vara i linje med ambitioner utifrån målet Stockholm i världsklass och Vision 2030. Det handikappolitiska arbetet utifrån FN-konventionen ska även vara en del i stadens integrerade ledningssystem.

Stadsledningskontoret delar bedömningen att det inte finns några hinder mot att godkänna konventionen och det fakultativa protokollet samt att detta kan ske utan lagändringar, men godkännandena bör göras av riksdagen.

Socialtjänstnämnden

Socialtjänstnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 12 juni 2008 att hänvisa till tjänsteutlåtandet som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Karin Rågsjö (v) och ledamöterna Abdo Goriya m.fl. (s), bilaga 1.

Socialtjänstförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 6 maj 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Den nya konventionen är en fortsättning på arbetet inom FN för att få till stånd internationella regler om funktionshindrade personers rätt till delaktighet och jämlikhet. Detta arbete resulterade 1993 i att FN:s generalförsamling antog 22 standarregler om delaktighet och jämlikhet för personer med funktionsnedsättning. Standardreglerna har haft stor betydelse som vägledande instrument när det gäller handikappolitiken i Sverige, så även för Stockholms stad.

Stadens handikappolitiska program antogs av kommunfullmäktige år 2004. Programmet bygger på FN:s standardregler och följer ambitionerna i den nationella handlingsplanen för handikappolitiken inför år 2010. Det handikappolitiska programmet anger inriktningsmålen med siktet inställt på år 2010 och bygger på stadens ambition att bli världens mest tillgängliga huvudstad år 2010. Målet är att i princip alla fysiska hinder ska vara eliminerade detta år.

En uppföljning av det handikappolitiska programmet har genomförts under år 2007 och kommunfullmäktige fattade beslut om ärendet i april 2008. Uppföljningen visar bl a att såväl stadsdelsförvaltningarna, fackförvaltningarna, bolagen och handikapporganisationerna anser att det handikappolitiska programmet är väl genomarbetat och att det ställer stora krav på staden. När det gäller uppfattningen om måluppfyllelsen i programmet redovisas ganska stora skillnader mellan stadens förvaltningar och handikapporganisationerna, skillnader som bl a handlar om hur väl de handikappolitiska inriktningsmålen är integrerade i stadens ledningssystem. Det råder dock enighet mellan förvaltningar, bolag och handikapporganisationerna om att staden måste utarbeta gemensamma kriterier för bedömning av måluppfyllelsen.

Mot bakgrund av att FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning planeras ratificeras av Sveriges riksdag hösten 2008, vill förvaltningen framhålla vikten av att det handikappolitiska programmet blir föremål för en översyn. Programmet behöver aktualiseras inför år 2010 med beaktande av innehållet i den nya FN-konventionen samt ange mätbara mål för det handikappolitiska arbetet.

Förvaltningen stöder till fullo utredarens förslag att Sverige dels ska ratificera konventionen och dels godkänna det fakultativa protokollet till FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 13 maj 2008 att godkänna förvaltningens yttrande som svar på remissen.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 28 april 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Enligt äldreförvaltningens uppfattning är FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar ett viktigt steg för att stärka rätten till ett självständigt och jämlikt liv för personer med funktionsnedsättningar. Konventionen ställer tydliga krav inom en rad områden och berör många olika samhällsfunktioner. Sverige uppfyller många av konventionens artiklar men, precis som det också konstateras i promemorian, återstår det mycket som kan förbättras i samhället för personer med funktionsnedsättningar. Konventionen utgör därför ett viktigt verktyg i det fortsatta arbetet inom handikappolitiken.

Ur ett äldreperspektiv är kravet på tillgänglighet ett viktigt förbättringsområde som äldreförvaltningen särskilt vill betona. Ett samhälle som är tillgängligt för alla är inte bara viktigt för den enskilde, oavsett ålder, det är också av samhällsekonomiskt intresse. En god tillgänglighet ökar den enskildes möjligheter till ett oberoende och självständigt liv vilket i sin tur minskar behovet av stöd- och hjälpinsatser. Som exempel kan nämnas möjligheten att ta sig ut från sin bostad, möjligheten att använda kollektiva färdmedel etc. För att möta behoven i den ökande gruppen äldre krävs att det ställs tydliga krav på tillgänglighet i all samhällsplanering, inte minst när det gäller den fysiska miljön.

Äldreförvaltningen ser också positivt på att Sverige godkänner det fakultativa protokollet. Möjligheten att anföra klagomål gentemot Sverige inför kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning kommer ytterligare att stärka rättsäkerheten för den enskilde medborgaren.

Kommunstyrelsens handikappråd

Kommunstyrelsens handikappråd beslutade vid sitt sammanträde den 22 maj 2008 att lämna följande yttrande som svar på remissen.

Sammanfattning

Handikapprådet tillstyrker att Sverige tillträder konventionen och godkänner det fakultativa protokollet. Vi konstaterar att mycket återstår att göra innan personer med funktionsnedsättningar i vårt land har samma möjligheter som andra att ta del i samhällslivet utifrån egna intressen. Barn med funktionsnedsättning som växer upp i Sverige är eftersatta i en lång rad avseenden. Därför måste Sverige bedriva ett planmässigt arbete inom alla samhällsområden för att öka medvetenheten om handikappaspekternas betydelse. Det krävs tydliga krav, tidplaner och uppföljning och möjligheter att utdöma sanktioner när regler inte efterlevs.

Tre samhällsområden anser vi måste förbättras snabbt för att inte Sverige ska dra på sig ett stort antal anmälningar till FN:s Kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Det gäller den fysiska miljöns tillgänglighet, utbildningen och arbetsmarknaden.

Inledning

Handikapprådet välkomnar att den efterlängtnade konventionen äntligen har antagits av FN:s generalförsamling och att Sverige, som har varit starkt pådrivande för att få den till stånd, också har undertecknat den. Vi tillstyrker givetvis att Sverige också tillträder den och också godkänner det fakultativa protokollet och samtliga artiklar i det.

Att Sverige anser sig kunna godkänna konventionen innebär inte att vårt land lever upp till de mål som konventionen ställer. Inom vissa områden har Sverige mycket kvar att göra. Ett

planmässigt arbete med tydliga krav, tidplaner och uppföljning måste bedrivas under åtskilliga år framöver. Det framgår såväl av utredarens egna påpekanden som av de påpekanden som gjorts av den referensgrupp från handikapprörelsen som har deltagit i arbetet med departementspromemorian. Vi instämmer i samtliga påpekanden som referensgruppen har gjort.

Vissa artiklar och förslag i promemorian kommenterar vi i det följande. I några fall kompletterar vi med aspekter som vi anser väsentliga men som utredaren inte har nämnt.

Definition av målgruppen för konventionen (artikel 2)

Enligt artikel 2 innefattar begreppet personer med funktionsnedsättning bl.a. personer med varaktiga fysiska, psykiska, intellektuella eller sensoriska funktionsnedsättningar. Personer med kroniska medicinska funktionsnedsättningar nämns inte och inte heller personer som är elöverkänsliga. I Sverige innefattas dessa grupper i begreppet. Genom att uppräkningsen i artikeltexten innehåller ett ”bl.a.” ger det varje land möjlighet att innefatta också andra än de i texten uppräknade.

Vi förutsätter att

- Sverige kommer att behålla sin vidare definition och att också tillföra nya funktionsnedsättningar, om så visar sig nödvändigt. I sammanhanget vill vi påpeka den oklarhet som för närvarande råder när det gäller personer med neuropsykiatrisk problematik. Det är viktigt att de och deras behov av insatser från samhällets sida tydliggörs i det konkreta arbetet med att implementera konventionen.
- Personer med annan etnisk bakgrund än svensk måste uppmärksammas särskilt
- Den stora gruppen personer i vårt land som har en annan etnisk bakgrund än svensk måste ägnas särskilt uppmärksamhet. Många av dem har funktionsnedsättningar, såväl fysiska och medicinska som psykiska och intellektuella. Posttraumatisk stress till följd av otäcka upplevelser i hemlandet är vanligt förekommande. Erfarenheter från många av deras hemländer, som saknar en generell välfärd, är helt andra än våra. Konventionen nämner överhuvudtaget inte denna fråga, vilket inte får hindra Sverige att föregå med gott exempel när det gäller att möta dessa människors behov.

Allmänna åtaganden (artikel 4)

- Enligt artikelns punkt 3 ska konventionsstaterna i utformning och genomförande av lagstiftning och riktlinjer för att genomföra konventionen och i andra beslutsfattande processer angående frågor
- som berör personer med funktionsnedsättning nära samråda med och aktivt involvera personer med funktionsnedsättning, däribland barn med funktionsnedsättning, genom de organisationer som företräder dem.

Givetvis är vi glada över att konventionen ger uttryck för att det är nödvändigt att aktivt involvera handikapprörelsen i planeringen av ett samhälle för alla. De kunskaper och erfarenheter som människor med funktionsnedsättning besitter behövs för att undanröja hinder för deras fulla delaktighet.

Vi anser att

- kraven i artikeln också innebär att det ställs krav på såväl staten som landstingen och kommunerna att ge handikapprörelsen de nödvändiga administrativa och ekonomiska förutsättningarna att sköta den uppgift som konventionen tilldelar dem.

Nationellt genomförande och övervakning (artikel 33)

Artikel 33 föreskriver

1. att konventionsstaterna ska utse en eller flera kontaktpunkter inom regeringen för frågor som gäller genomförandet av konventionen och på lämpligt sätt överväger att inrätta eller utse en samordningsmekanism inom regeringen för att underlätta därtill relaterad verksamhet inom olika sektorer och på olika plan
2. att konventionsstaterna ska bibehålla, förstärka, utse eller upprätta en me-

kanism, inklusive en eller flera oberoende mekanismer enligt vad som befinns ändamålsenligt för att främja, skydda och övervaka genomförandet av konventionen

3. att det civila samhället, särskilt personer med funktionsnedsättning och de organisationer som representerar dem, ska involveras i och fullt ut medverka i övervakningsarbetet.

Utredarens synpunkter vad gäller formerna för hur övervakningsarbetet ska organiseras på riksplanet och de överväganden som måste föregå ett slutligt ställningstagande har vi inte några invändningar mot. Med tanke på den omfattande decentraliseringen i Sverige av ansvaret för att tillhandahålla insatser för personer med funktionsnedsättning är det nödvändigt att det finns organ för övervakning också i landsting och kommuner. Det behövs såväl för att garantera konventionens och svensk lagstiftnings efterlevnad som för att övervakningsorganen på riks nivå ska få relevant information.

Vi anser att

- det i lag ska föreskrivas att såväl landsting som kommuner ska till skapa övervakningsorgan med liknande uppgifter som de som läggs på övervakningsorgan på statlig nivå
- handikapprörelsen ska involveras i arbetet
- landsting och kommuner på samma sätt som regeringen ska inrätta mekanismer som underlättar samordningen av verksamheter inom olika sektorer.

Konventionens begrepp ”skälig” är luddigt

I flera artiklar nämns ordet ”skälig” som den ambitionsnivå som ska gälla för samhällsansvaret. Det är ett luddigt ord som tyvärr tolkas som en minsta godtagbara standard och som medger en låg ambitionsnivå. Det kan ha sitt berättigande i en konvention som ska tillämpas i länder med helt andra förutsättningar än våra. Sverige som ett rikt välfärdsland måste sätta ribban högre. Alla medborgare ska enligt regeringsformen kunna uppnå jämlikhet och delaktighet i samhället. Det uttalandet måste vara ledstjärnan för ambitionerna för det handikappolitiska arbetet.

Vi anser att

- lagar och bestämmelser måste utformas på ett sådant sätt att det tydligt framgår att deras syfte är att möjliggöra samma levnadsstandard och samma delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättningar som för andra medborgare.

Kvinnor med funktionsnedsättning (artikel 6)

Utredaren konstaterar att kvinnor med funktionsnedsättning är utsatta för flerfaldig diskriminering i Sverige. Enligt hans uppfattning kommer det att krävas insatser på många områden för att säkerställa de åtaganden som Sverige gör genom att ratificera konventionen. Vi är ense med utredaren i hans beskrivning av verkligheten och i hans uppfattning att mycket behöver göras för att diskrimineringen av kvinnor med funktionsnedsättning ska upphöra.

Barn med funktionsnedsättning (artikel 7)

Utredaren beskriver hur svensk lagstiftning och myndighetsutövning möter behoven hos barn med funktionsnedsättning. Barnkonventionen som styrdokument lyfts fram. Utbildning av lärare och domare nämns. En viktig yrkesgrupp, vars utbildning inte berörs, är polisen.

Vi anser att

- polisutbildningen ska ge kunskaper om hur man bemöter och tar om hand barn och ungdomar med funktionsnedsättning.

Medvetandegörande och tillgänglighet (artiklarna 8 och 9)

Trots många viktiga insatser från statsmakternas sida, trots kommunala handlingsprogram och trots en aktiv handikapprörelse är alltså okunskapen stor om hur verkligheten ter sig för människor som lever med funktionsnedsättningar av olika slag. Okunskapen medför ointresse för att medverka till att hinder för full delaktighet röjs undan. Okunskapen medför också att man inte inser att åtgärder som underlättar för personer med funktionsnedsättning så gott som alltid är bra för alla. Handikappaspekterna har tyvärr alltså låg ”status” i vårt samhälle. Utredaren har kommit till samma uppfattning.

Konventionens förslag till åtgärder för att höja medvetenheten är därför ytterst angelägna.

Besvikelsen är stor bland personer som lever med funktionsnedsättning att underlåtenhet att undanröja hinder i tillgängligheten inte kunnat regleras som en diskrimineringsgrund i den nya diskrimineringslagen. Regeringen har lovat att erforderligt ytterligare beslutsunderlag ska tas fram skyndsamt.

Vi anser att

- ett förslag om bristande tillgänglighet som diskrimineringsgrund måste läggas i så god tid att det hinner verka innan den första rapporten till FN:s generalsekreterare ska lämnas. Om inte den tidplanen hålls kommer Sverige att utsättas för allvarlig kritik inte minst av FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning, det organ inom FN som ska övervaka staternas arbete med att tillämpa konventionen. Sverige riskerar också att dra på sig många anmälningar från enskilda personer

Inom området Tillgänglighet är bristerna alltför stora i Sverige, trots lagstiftning och många goda insatser. Bristerna måste ses som uttryck för såväl okunskapen på många håll som den bristande respekten för frågans betydelse.

I sammanhanget måste vi också påpeka den brist i lagstiftningen som det innebär att endast hinder för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga beaktas. Förhållanden som hindrar t.ex. personer med allergiska besvär eller elöverkänslighet från att delta i samhällslivet på samma sätt som andra innefattas alltså inte. Begreppet ”nedsatt orienteringsförmåga” likställs i tillämpningen ofta med nedsatt synförmåga trots att det innefattar också orienteringsproblem på grund av nedsatt hörsel och kognitiva svårigheter

Vi anser att

- plan- och bygglagen ska ändras så att den beaktar brister i den fysiska miljöns tillgänglighet som utgör hinder för personer med funktionsnedsättning, oberoende av funktionsnedsättningens karaktär.

Tillgång till rättssystemet (artikel 13)

Vi har inte något att erinra mot utredarens redovisning av gällande regler om tillgång till rättssystemet. Referensgruppens påpekanden är viktiga komplement. Därutöver vill vi lyfta fram de svårigheter att göra sig förstådda och trodda som många personer med kognitiva funktionsnedsättningar möter. Deras rättstrygghet är i farozonen på grund av bristande förståelse, särskilt från den utredande personalens sida.

Vi anser att

- det krävs mer information såväl i grund- som i vidareutbildning av personal som utreder ärenden där barn och ungdomar med funktionsnedsättning är inblandade.

Rätt att leva självständigt och att delta i samhället (artikel 19)

Både utredaren och referensgruppen från handikapprörelsen menar att det återstår mycket att göra för att Sverige ska anses leva upp till kraven i denna artikel. Ansvaret ligger till stor del på landets kommuner och landsting, som axlar det med varierande resultat och engagemang. Tyvärr finns allvarliga tecken på att utvecklingen nu går åt fel håll. Det sker neddragningar i stället för utbyggnader och försämringar i stället för förbättringar i insatsernas kvalitet.

Insatser saknas nästan helt och hållet för personer som är elöverkänsliga.

För personer med psykiska och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar brister samverkan med kommuner och landsting. Många av dessa människor faller mellan stolarna och far mycket illa.

Vi anser att

- statsmakterna måste utfärda tydliga regler för vad ansvariga organ har att göra; det räcker inte med vackra målformuleringar
- statsmakterna måste bedriva en aktiv uppföljning och ålägga kommuner och landsting att göra detsamma
- seriöst bedöma om de ekonomiska resurser som kommuner och landsting förfogar

över är tillräckliga för att de ska kunna fullgöra de skyldigheter som statsmakterna ålägger dem

- utarbeta och tillämpa ett kännbart sanktionssystem för kommuner och landssting som inte sköter sina uppgifter på ett sätt som står i överensstämmelse med intentionerna i konventionen.

Utbildning (artikel 24)

Ett utbildningsväsende som förmår förmedla demokratiska värderingar och förmåga att känna empati till alla barn har en avgörande betydelse för vilken utveckling som vårt land kommer att genomgå under de kommande decennierna. Samtliga punkter i artikeln är därför utomordentligt betydelsefulla.

Det är minst sagt anmärkningsvärt att resurstilldelningen till barn i behov av särskilt stöd tycks minska över hela landet. Det är helt oacceptabelt att skolor, kommunala likaväl som privata, kan avvisa elever av några som helst skäl, det må handla om organisatoriska, fysiska eller ekonomiska.

Vi instämmer till alla delar i skolverkets konstaterande att kommunerna inte lever upp till sina skyldigheter när det gäller barn i behov av särskilt stöd. Samma kritik kan enligt vår erfarenhet riktas mot de privat drivna skolorna.

Snabba åtgärder krävs för att inte Sverige ska dra på sig anmälningar till FN:s Kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Arbete och sysselsättning (artikel 27)

Detta är ett område som kräver stora insatser under de kommande åren om den eftersläpning som människor med funktionsnedsättning är drabbade av ska kunna hämtas in. Också arbetslivets villkor måste förändras för att inte utslagningen och sårslösningarna ska bli allt fler.

De påpekanden angående nödvändiga åtgärder som referensgruppen gör kan vi helt och hållet instämma i. Därutöver krävs det omfattande attitydpåverkande insatser gentemot arbetsgivare och också gentemot de fackliga organisationerna.

Deltagande i det politiska och offentliga livet (artikel 29)

Deltagande i kulturliv, rekreation, fritidsverksamhet och idrott (artikel 30)

Viktiga förutsättningar för att alla ska kunna delta är att såväl lokaler som verksamheter och information anpassas till de olika behov som människor med funktionsnedsättningar har. En viktig men tyvärr ofta försummad aspekt gäller hörseltekniken. På många ställen finns ingen sådan alls; där den finns är den ofta ur funktion.

Fritidshjälpmedel är ett område som behöver utvecklas. Barn och ungdomar måste få tillgång till sådana utan kostnad för att kunna delta tillsammans med sina kamrater i lek, idrott och andra fritidsaktiviteter.

Insamling av statistik och information

I svenska levnadsnivåundersökningar och i vissa andra undersökningar som förutsätter enskilda människors medverkan utelämnas dels personer över en viss ålder, dels personer som t.ex. på grund av kognitiva problem inte anses kunna lämna uppgifter. Statistiken speglar därför inte verkligheten för många av dem som lever med funktionsnedsättningar.

Vi anser att

- det måste utarbetas metoder som gör det möjligt att inhämta uppgifter om också dessa människors livssituation.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 maj 2008 att godkänna förvaltningens svar på remissen och överlämna det till kommunstyrelsen.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 2 maj 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Konventionen består av en inledning och 50 artiklar. Förvaltningen yttrar sig om de artiklar där förvaltningen som kommunal myndighet kan anses ha ett särskilt ansvar. Dessa artiklar återges i en kort sammanfattning. Många artiklar handlar i huvudsak om andra huvudmäns ansvarsområde eller är på övergripande nationell nivå. Förvaltningen vill påtala vikten av en samverkan mellan olika huvudmän för att konventionens målsättning ska kunna uppnås.

Konventionen är uppbyggd av följande artiklar:

- Syfte, definitioner, allmänna principer och allmänna åtaganden (artikel 1-4).
- Jämlikhet och icke diskriminering av kvinnor resp. barn med funktionsnedsättning (artikel 5-7).
- Medvetandegörande och tillgänglighet (artikel 8-9)
- Rätten till liv, frihet och personlig säkerhet (artikel 10-14)
- Rätt att inte utsättas för tortyr, våld eller övergrepp samt skydd för den personliga integriteten (artikel 15-17)
- Rätt till fri rörlighet och att leva självständigt (artikel 18-20)
- Yttrandefrihet och respekt för privatlivet (artikel 21-23)
- Utbildning (artikel 24)
- Hälsa, habilitering och rehabilitering (artikel 25-26)
- Arbete och sysselsättning (artikel 27)
- Levnadsstandard och deltagande i offentligt liv och kulturliv (artikel 28-30)
- Statistik och information (artikel 31)
- Internationellt samarbete och Kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning artikel (32-39)
- Konventionsstatskonferens och slutbestämmelser (artikel 40-50)
- Myndigheten för handikappolitisk samordning, Handisam, föreslås få till uppgift att främja och skydda genomförandet av FN-konventionen i Sverige.

Handisam har rekommenderat regeringen att beakta den nya terminologi, nya definitioner av ett antal termer, som terminologirådet hos Socialstyrelsen tagit fram i oktober 2007.

Artikel 1 Syfte

Konventionens syfte är att främja skydda och säkerställa det fulla och lika åtnjutandet av alla mänskliga rättigheter och grundläggande principer för alla personer med funktionsnedsättning och att främja respekten för deras inneboende värde.

Utredaren menar att konventionens syfte väl stämmer överens med målen i den nationella handlingsplan för handikappolitiken som riksdagen antog år 2000. Utgångspunkten i handlingsplanen är full delaktighet och jämlikhet vilket är viktiga ledord i förvaltningens verksamheter.

Artikel 3 Allmänna principer

Konventionens principer är följande: respekt för inneboende värde, individuellt självbestämmande, frihet att göra egna val, icke diskriminering, fullständigt faktiskt deltagande i samhällslivet, respekt för olikheter, lika möjligheter, tillgänglighet, jämställdhet mellan kvinnor och män samt respekt för den fortlöpande utvecklingen av förmågorna hos barn med funktionsnedsättning samt deras rätt att bevara sin identitet.

Förvaltningens myndighetsutövning utgår från svensk lagstiftning och rättspraxis samt från stadens riktlinjer där dessa principer är väl kända. Stadens handikappolitiska program är ett instrument för verksamhetsplaneringen och programmets vägledande principer, som utgår från FN:s standardregler, nationella handlingsplanen och lagstiftning, stämmer väl överens med konventionens principer.

Artikel 4 Allmänna åtagande

I artikel 4 beskrivs en rad åtaganden som konventionsstaterna gör för att garantera och främja ett fullt förverkligande av alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för alla personer med funktionsnedsättning.

Utredaren menar att innehållet i artikel 4 ligger väl inom ramen för den handikappolitik som förs i Sverige. Förvaltningen instämmer med utredaren att Sverige inte ska låta konventionen inkräkta på bestämmelser som bättre främjar förverkligandet av rättigheter som tillkommer personer med funktionsnedsättning.

Artikel 5 Jämlikhet och icke-diskriminering

Likhet inför lagen, att förbjuda all diskriminering och skälig anpassning för att främja jämlikhet och avskaffande av diskriminering.

I en proposition, 2007/08:95 föreslås en ny sammanhållen diskrimineringslag och att de olika ombudsmännen sammanslås till en gemensam ombudsorganisation.

Förvaltningen tycker att det ger en tydlighet med en sammanhållen lagstiftning som föreslås träda i kraft den 1 januari 2009 och håller med utredaren som anser att funktionsnedsättning bör finnas som diskrimineringsgrund i brottsbalken.

Artikel 6 Kvinnor med funktionsnedsättning

Konventionsstaterna erkänner att kvinnor och flickor med funktionsnedsättning är utsatt för flerfaldig diskriminering. Konventionsstaterna ska vidta åtgärder för att säkerställa ett fullständigt likaberättigande att åtnjuta alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter.

Enligt utredaren konstateras det i en lägesrapport från Socialstyrelsen år 2005 att män har i högre grad aktiverande insatser inriktade på arbetslivet medan kvinnor har insatser som ersätter sysselsättning och arbete. Män får också lättare insatserna kontaktperson, daglig verksamhet och boende enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Förvaltningen anser att det är viktigt med rutiner för myndighetsutövningen samt ett medvetande om vilka insatser som beviljas och hur de verkställs.

Artikel 7 Barn med funktionsnedsättning

Förutom att konventionsstaterna ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att barn ska åtnjuta alla mänskliga rättigheter och friheter på samma villkor som andra barn ska även barnets bästa komma i främsta rummet. Deras åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande ålder och mognad på samma sätt som för andra barn.

Barnkonventionen, som gäller alla barn oavsett funktionsnedsättning eller inte, har godkänts av Sverige år 1990 och är en ledstjärna i svensk lagstiftning. Förvaltningen anser att ett barnperspektiv ska genomsyra hela verksamheten.

Artikel 8-9 Medvetandegöra och tillgänglighet

Konventionsstaterna ska vidta omedelbara effektiva och ändamålsenliga åtgärder på en rad områden för att höja medvetandet i hela samhället och att göra det möjligt för personer med funktionsnedsättning att fullt ut delta på alla livets områden.

Förvaltningen har ett lokalt handikappråd som är ett rådgivande organ. Rådet tar del av, och lämnar synpunkter på, handlingar som behandlas på stadsdelsnämndens möten. Handikapprådet har även ett utskott som arbetar med tillgänglighetsfrågor, bland annat enkelt avhjälpna hinder, i stadsdelen. Tillgänglighetsaspekten ska finnas med i förvaltningens dagliga arbete. Det ska för stadsdelens invånare finnas möjlighet att ta del av information och allmänna handlingar via det media som önskas och att ha tillgång till tolk vid behov. Förvaltningen anser att det är viktigt att vidareutveckla informationstekniken för att nå ut till stadsdelens invånare.

Artikel 16 Rätt att inte utsättas för utnyttjande, våld eller övergrepp

Konventionsstaterna ska vidta alla ändamålsenliga lagstiftnings-, administrativa, sociala, utbildnings-, och andra åtgärder för att skydda personer med funktionsnedsättning, såväl inom som utom hemmet, mot alla former av utnyttjande. Våld och övergrepp, däribland hänsyn till om det är könsrelaterad.

Personal som arbetar i verksamheterna måste vara väl förtrogena med de skyldigheter de

har att uppmärksamma om det råder något missförhållande. Till de särskilt utsatta grupperna hör kvinnor med funktionsnedsättning. Förvaltningen instämmer med att metoder för att upptäcka och bekämpa våld och övergrepp behöver vidareutvecklas. Utredaren påpekar att det är viktigt med en översyn av de lagar som berör området för att säkerställa rätten enligt artikel 16.

Artikel 19-20 Rätt att leva självständigt, att delta i samhället och personlig rörlighet

Konventionsstaterna erkänner lika rätt för alla personer med funktionsnedsättning att leva i samhället med lika valmöjligheter som andra personer och ska vidta effektiva och ändamålsenliga åtgärder för att underlätta att personer med funktionsnedsättning fullt åtnjuter denna rätt och deras fulla inkludering och deltagande i samhället. Konventionsstaterna ska vidta effektiva åtgärder för att säkerställa personlig rörlighet med största möjliga oberoende för personer med funktionsnedsättning.

Förvaltningen instämmer med utredaren om att en funktionsnedsättning kan innebära begränsningar och att det då är viktigt med en samhällsservice som för den enskilde kan innebära anpassad bostad och tillgång till hjälpmedel. Förvaltningen anser att olika boendeformer gynnar möjligheten till valfrihet och att ett bra planerat boende och en anpassad omgivning gör personen mer självständig. I förvaltningens myndighetsutövning ingår det att identifiera behov och erbjuda stöd och service till de personer som har behov av och rätt till det för att möjliggöra självständighet, delaktighet och personlig rörlighet.

Artikel 21 Yttrandefrihet och respekt för privatlivet

Konventionsstaterna ska vidta alla ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning kan utöva yttrandefriheten och åsiktsfriheten, inklusive friheten att söka, ta emot, och sprida uppgifter och idéer på samma villkor som andra och genom alla former av kommunikation som de själva väljer.

Förvaltningen anser att man bör vara medveten om hur olika information kan tas emot och hur informationen delges. Regeringen skriver vid uppföljning av nationella handlingsplanen att nya former för IT-teknik kan verka utestängande för vissa personer med funktionsnedsättning. Informationsutbytet för personer med funktionsnedsättning har enligt utredaren en hög prioritet i det handikappolitiska arbetet vilket förvaltningen anser är bra.

Artikel 23 Respekt för hem och familj

Konventionsstaterna ska vidta effektiva och ändamålsenliga åtgärder för att avskaffa diskriminering av personer med funktionsnedsättning i alla frågor som gäller äktenskap, familj, föräldraskap och personliga förbindelser på samma villkor som andra. Barn med funktionsnedsättning har lika rättigheter i familjelivet.

Att alla barn har rätt till omvårdnad och trygghet. Inget barn får skiljas från sina föräldrar på grund av barnets eller den ena eller båda föräldrarnas funktionsnedsättning. Barnperspektivet ska genomsyra förvaltningens verksamheter.

Artikel 24 Utbildning

Konventionsstaterna erkänner rätten till utbildning för personer med funktionsnedsättning.

Förvaltningen kan underlätta för personer med funktionsnedsättning att söka anpassad utbildning på annan ort genom att erbjuda stöd i elevhemsboende till de barn/ungdomar som tillhör personkretsen enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade och som har det behovet.

Artikel 26 Habilitering och rehabilitering

Konventionsstaterna ska göra det möjligt för personer med funktionsnedsättning att uppnå och vidmakthålla största möjliga oberoende och deltagande i livets alla aspekter.

I förvaltningens verksamheter för personer med funktionsnedsättning är målet att den enskilde ges möjlighet att utveckla och bibehålla sin funktionsförmåga. Förvaltningen anser att det är viktigt med en samordning mellan olika huvudmän.

Artikel 29-30 Deltagande i det politiska och offentliga livet, i kulturliv, rekreation, fritidsverksamhet och idrott

Konventionsstaterna ska erkänna rätten att delta i ovanstående på samma sätt som alla

andra.

Förvaltningen kan verka för ett ökat deltagande i det politiska och offentliga livet samt i fritidsaktiviteter genom att de lokaler som används för aktiviteter och möten är tillgängliga, att information ges på det sätt som önskas samt att personligt stöd erbjuds vid behov, såsom ledsagarservice eller assistans.

Artikel 34-39 Kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Kommittén ska bestå av 12 experter. Kommittén får pröva framställan från enskilda personer eller grupper som lyder under dess jurisdiktion och som hävdar att de har blivit utsatta för en kränkning. För att en framställan ska kunna prövas krävs som huvudregel att alla tillgängliga nationella rättsmedel tömts ut.

Förvaltningen håller med utredaren om att det är välkommet med en kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning, de uppgifter som läggs på kommittén och de förpliktelser som följer av denna.

Avslutningsvis så ställer sig förvaltningen positiv till att Sverige ska tillträda FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och att Handisam svarar för uppgiften att främja och skydda genomförandet av konventionen.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 12 maj 2008 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och översända det som sitt remissvar till kommunstyrelsen.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 23 april 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser det självklart att Sverige ska tillträda konventionen och det fakultativa protokollet så att de kan tjäna som riktlinjer för hur personer med funktionsnedsättning ska få ett delaktigt och jämlikt liv. Förvaltningen tillstyrker också förslagen om att tillsätta en utredning om vilken eller vilka instanser som ska ansvara för genomförandet av konventionen och om att Handisam tillsvidare ska ha det ansvaret.

Några övriga synpunkter har förvaltningen inte möjlighet att lämna på grund av den korta remisstiden (ärendet inkom till förvaltningen den 22 april 2008 och de nämndbehandlade remissvaren ska vara stadsledningskontoret tillhanda den 23 maj 2008).

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 maj 2008 att överlämna tjänsteutlåtandet som svar på remissen.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 7 maj 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen delar promemorians huvudsakliga slutsatser t.ex. att det återstår en del att göra i det handikappolitiska arbetet innan Sverige på alla punkter kan anses uppfylla de åtaganden och krav som konventionen innebär och att konventionen kommer att kunna utgöra ett viktigt måldokument i det fortsatta handikappolitiska arbetet i Sverige. I övrigt ligger det utanför stadsdelsförvaltningens kompetens att kunna bedöma promemorians innehåll ur såväl en internationell som nationell synvinkel.

RESERVATIONER M.M.

Socialtjänstnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Karin Rågsjö (v) och ledamöterna Abdo Goriya m.fl. (s) enligt följande

Vi ser fram emot implementeringen av den nya FN-konventionen i stadens arbete och delar de synpunkter som har kommit från kommunstyrelsens handikappråd om vikten av snabba förbättringar inom främst den fysiska miljöns tillgänglighet, utbildningen och arbetsmarknaden.